30/01/2024

Η δυτικοευρωπαϊκή παιδεία και οι τρεις Ιεράρχες

/ Γνώμες

“Η Ελληνορθόδοξη Παιδεία των Τριών Ιεραρχών είναι η Παιδεία των Αρχαίων Ελλήνων, η οποία διηθείται μέσα από την Αποκαλυφθείσα από τον Θεάνθρωπο Αλήθεια, μεταμορφώνεται και καθίσταται «πεπληρωμένη» από πάσης πλευράς Παιδεία με σκοπό την ολοκλήρωση του ανθρώπου”. Ακούγεται συχνά να διακηρύττουν Έλληνες και ξένοι μελετητές ότι η Ευρωπαϊκή Αναγέννηση και ο Ευρωπαϊκός Διαφωτισμός αποτελούν την πιο λαμπρή συνέχεια της Αρχαιοελληνικής Παιδείας.

- Γράφει ο Αρχιμανδρίτης Κύριλλος Κωστόπουλος, Ιεροκήρυξ Ι. Μ. Πατρών, Δρ. Θεολογίας

Αληθεύει, όμως, αυτός ο ισχυρισμός; Στεντορεία τη φωνή απαντούμε: Όχι!

Η αρνητική απάντησή μας εδράζεται στο γεγονός ότι κανείς από τους Ευρωπαίους φιλοσόφους δεν μπόρεσε να συντελέσει με την ουμανιστική διδασκαλία του στην πνευματική ολοκλήρωση του ανθρώπου, ο οποίος εισήλθε πλέον ορμητικά στην σκηνή του Ευρωπαϊκού θεάτρου του παραλόγου.

Ο Νίτσε, ο Σαρτρ, ο Σοπενχάουερ, ο Στίρνερ και ο Καμύ διακηρύσσουν τον θάνατο

του Θεού και την ανάσταση του ανθρώπου.

Ως αποτέλεσμα τούτου βλέπουμε να διέπουν πλέον την Δυτικοευρωπαϊκή Παιδεία τέσσερις αρχές:

1) Ο Θεός ή είναι πλατωνικός, δηλαδή μια ιδεατή αρχή, μη έχουσα άμεση σχέση με τον άνθρωπο ή δεν υπάρχει.

2) Ο πλησίον, ο συνάνθρωπος, είναι η κόλασή μας, όπως διατείνεται ο Σαρτρ.

3) Η τρίτη αρχή είναι ο ανεύθυνος και ανελέητος πόθος για την εξουσία.

4) Για τον υπεράνθρωπο του Νίτσε δεν υπάρχει καλό και κακό.

Όλα επιτρέπονται, αφού δεν υπάρχει Θεός και άρα δεν υφίσταται καμία ηθική αρχή. «Χωρίς Θεό όλα επιτρέπονται», αναφωνεί ο Ντοστογιέφσκι.

Φθάνουμε, λοιπόν, στην κορύφωση του δράματος της Δυτικο- ευρωπαϊκής Παιδείας που ως αποτέλεσμα έχει τον άθεο, απάνθρωπο, ανέραστο, άκαρδο φονέα και αυτόχειρα Ευρωπαίο. Μάταια αναφωνεί ο Γκαίτε: «Licht mehr Licht» (φως, περισσότερο φως).

Δυστυχώς, αυτό το σκοτάδι της αθεΐας επηρέασε και τον ουρανό της καθ᾽ ημάς Ανατολής.
Η Ορθοδοξία μεταβάλλεται σε αφηρημένη διδαχή, άσαρκο δόγμα, συντήρηση λατρευτικών τύπων και εξωτερικών σχημάτων.

Φαινόμενα κοινωνικού εκφυλισμού, ηθικής κατάπτωσης και παρακμής, παρουσιάζονται πλέον στην σύγχρονη Ελλάδα όπως φαίνεται και από το σχέδιο νόμου για το γάμο των ομοφυλοφίλων και της τεκνοθεσίας υπ᾽ αυτών που πρόκειται να κατατεθεί προς ψήφιση στο ελληνικό κοινοβούλιο. (Φυσικά και πιστεύουμε όλοι στην ελευθερία, την οποία έλαβε από τον Δημιουργό του Θεό ο άνθρωπος, αλλά αυτή η ελευθερία πρέπει να ευρίσκεται εν τω Θεώ, ώστε να μην διαστρέφεται η ύπαρξη του ανθρώπου και να μην υποδουλώνεται στα πάθη του. «Τη ελευθερία ημάς Χριστός ηλευθέρωσεν• στήκετε ούν και μη πάλιν ζυγώ δουλείας ενέχεσθε» (Γαλ. 5, 1). «Μη ως επικάλυμμα έχοντες της κακίας την ελευθερίαν, αλλ᾽ ως θεού δούλοι» (Α΄ Πετρ. 2, 16) να πορευώμεθα στην ζωή μας).

Για τον λόγο αυτό είναι ανάγκη, αν θέλουμε να βάλουμε φρένο στην ιλιγγιώδη ταχύτητα, με την οποία τρέχουμε προς την καταστροφή σαν Ελληνορθόδοξο Έθνος, να ανατρέξουμε και πάλι στην παιδεία των Τριών Ιεραρχών.

Οι Τρεις Ιεράρχες, Βασίλειος ο Μέγας, Γρηγόριος ο Θεολόγος και Ιωάννης ο

Χρυσόστομος κρίνουν απαραίτητη την Ελληνορθόδοξη Παιδεία. Η Παιδεία, κατά τον Μ. Βασίλειο, πρέπει να προσφέρει την απάντηση στο ερώτημα: «Ποιος ο προορισμός του ανθρώπου;».
Και η απάντηση δίδεται με σαφήνεια: «Ομοιωθήναι Θεώ, κατά το δυνατόν ανθρώπου φύσει. Ομοίωσις δέ, ουκ άνευ γνώσεως• η δέ γνώσις, εκ διδαγμάτων» (PG 32, 69B).

Η σύνδεση αυτή της Παιδείας με την σωτηριολογία αποσκοπεί στην ολοκλήρωση του ανθρώπου.

Στον Ελληνικό ανθρωπισμό σκοπός της Παιδείας ήταν η εξανθρωποποίηση του ανθρώπου, η προσπάθεια υπερβάσεως της ζωώδους φύσεως.

Έλεγε χαρακτηριστικά ο Μένανδρος: «ως χαρίεν έστ᾽ άνθρωπος, όταν άνθρωπος ή» (Kock, [1888] Fragment 761, 1).

Οι Τρεις Ιεράρχες έρχονται να συμπληρώσουν και να προεκτείνουν την Παιδεία προς το «αρχέτυπον», προς το οποίο πρέπει να τείνει η παιδευτική μας πορεία κι αυτό το αρχέτυπο είναι ο Θεάνθρωπος και ο θεωμένος κατά Χάριν άνθρωπος.

Ο Μ. Βασίλειος προτρέπει τους νέους: «Προς ετέρου βίου παρασκευήν άπαντα πράττομεν. Ά μέν ούν άν συντελή προς τούτον ημίν, αγαπάν τε και διώκειν παντί σθένει χρήναί φαμεν, τα δ᾽ ουκ εξικνούμενα προς εκείνον ως ουδενός άξια παροράν».

Δηλαδή, εμείς ό,τι κάνουμε στην ζωή μας έχει σκοπό την προπαρασκευή μας για μια ανώτερη ζωή.

Όσα μας βοηθούν σ᾽ αυτόν τον σκοπό πρέπει να τα αγαπούμε και να τα επιδιώκουμε με όλη μας την δύναμη, ενώ τα αντίθετα να τα παραβλέπουμε ως μη έχοντα αξία. (Προς τους νέους, όπως άν εξ ελληνικών ωφελοίντο λόγων, PG 31, 565C–D).

Αλλά και ο Ιωάννης ο Χρυσόστομος έρχεται να μας είπη: «Ου γάρ, εί τις σώμα ανθρώπου και φωνήν έχει, ούτος άνθρωπος• αλλ᾽ εί τις ψυχήν ανθρώπου, και διάθεσιν έχει ψυχής. Ψυχής δε ανθρωπίνης ουδέν ούτω τεκμήριον, ως των θείων εράν λογίων» (PG 51, 113 -114).

Στον εν Χριστώ αναγεννημένο άνθρωπο, στον άνθρωπο της Παιδείας των Τριών Ιεραρχών, αναγνωρίζεται η αυτοσυνειδησία που παρέχει η Γρηγοριανή ανθρωπολογία: «Μικρός ειμι και μέγας, ταπεινός και υψηλός, θνητός και αθάνατος, επίγειος και ουράνιος [...] Τούτο ημίν το μέγα μυστήριον βούλεται•

τούτο ημίν ο ενανθρωπήσας δι᾽ ημάς και πτωχεύσας Θεός, ίνα αναπλάση τον άνθρωπον, ίνα γενώμεθα οι πάντες έν εν Χριστώ» (PG 35, 785BC).

Η Ελληνορθόδοξη Παιδεία των Τριών Ιεραρχών είναι η Παιδεία των Αρχαίων Ελλήνων, η οποία διηθείται μέσα από την Αποκαλυφθείσα από τον Θεάνθρωπο Αλήθεια, μεταμορφώνεται και καθίσταται «πεπληρωμένη» από πάσης πλευράς Παιδεία με σκοπό την ολοκλήρωση του ανθρώπου.

Είναι η απάντηση των Τριών Ιεραρχών στη δυτικοευρωπαϊκή παιδεία σύμφωνα με την οποία πορεύεται και η ελληνική Παιδεία.

Όποτε προστρέχουμε στην Παιδεία των Τριών Ιεραρχών, διαπιστώνουμε για μια ακόμη φορά, την καθολικότητα, την πληρότητα, αλλά και την επικαιρότητα αυτής της Παιδείας.
Οι Τρεις Ιεράρχες ερμήνευσαν «εν λόγω και έργω» τον λόγο υπάρξεως της Παιδείας.

Εάν εμείς, οι Νεοέλληνες, μελετήσουμε και ενστερνισθούμε την διδασκαλία τους και λάβουμε αυτούς τους τρεις Φωστήρες της Τρισηλίου Θεότητος ως οδοδείκτες, θα μπορούμε να ελπίζουμε σε μια αληθινή και εν Χριστώ ιστορική συνέχεια της Ελληνορθοδόξου πορείας μας, η οποία αποτελεί όρο sine qua non για την ιστορική συνέχεια του Έθνους μας, πριν να είναι αργά.

Πηγή: pemptousia.gr